

Országgyűlés Hivatala

trományszám: *X/683/1*

Érkezett: 2010 JÚL 23.

VIDÉKFEJLESZTÉSI MINISZTER

ügyiratszám: XXIII/892/1/2010.

Samu Tamás Gergő
országgyűlési képviselő úr
részére

Jobbik - Országgyűlési Képviselőcsoportja

Országgyűlés Irodaháza

Budapest
 Széchenyi rkp. 19.
 1358

Tisztelt Képviselő Úr!

"Mit tett, illetve mit kíván tenni a kormány a Hortobágy-Berettyón és a Hármaskörösön történt ökológiai katasztrófa ellen?" című, az *Országgyűlés Házszabálya* 91. §-ának (2) bekezdésében foglaltak szerint K/683. számon hozzám intézett írásbeli választ igénylő kérdésére a következő választ adom.

Június hónap elején a már hosszabb ideje tartó magas fokozatú ár-és belvízvédelmi helyzet, a Tisza és a Hármaskörös visszahuzzasztó hatása miatt a Hortobágy-Berettyó főcsatorna állóvízzé vált. A főcsatornát (elsődleges funkciója a belvízbefogadás) nagy mennyiségű, magas szerves anyag tartalmú belvíz, tisztított szennyvíz és csurgalékvíz terhelés érte. A hirtelen felmelegedés és az erős szennyvízterhelés a majdnem állóvízben oxigénhiányt okozott, és ennek következtében a csatorna halállománya hullani kezdett. Sajnos a Keleti-főcsatornából a frissítővíz átadását a Tiszai árvíz miatt nem lehetett végrehajtani. A szennyezett víz lassan haladt a befogadó Hármaskörös felé, ahol már nagymértékben hígulva, kevesebb halelhullást okozva vonult végig a folyón.

A Hortobágy-Berettyó főcsatorna üzemeltetésében érintett három környezetvédelmi és vízügyi igazgatóság (Szolnok, Debrecen, Gyula) összehangolt intézkedés sorozattal kísérelte meg a kárelhárítást. A halászatra jogosultak a folyamatosan jelentkező haltetemeket távolították el.

A halpusztulás jelzését (2010.06.16.) követően a Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság (TIKÖVIZIG, Debrecen) azonnal megkezdte a motorcsónakos levegőbevitelt a Hortobágy-Berettyó Bucsa-Nádudvari védelmi szakaszán, közel 31 km hosszban. Majd június 19-től július 2-ig – harmadfokú vízminőségi készültség

elrendelése mellett – 500 l/s teljesítményű szivattyúkkal végeztek levegőbevitelt két helyen (Hortobágy 34+500 km szelvényében és Hortobágy–Berettyó 66+650 km szelvényében).

A Körös-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság (KÖR-KÖVIZIG, Gyufa) a Hortobágy-Berettyó föcsatornán kialakult halpusztulás tömeges méretűvé válása miatt 2010. június 15-én 15:00 órától III. fokú vízminőség-védelmi készültséget rendelt el.

A halállomány megmentése érdekében a KÖR-KÖVIZIG június 16-án délelőtt megnyitotta a Hortobágy-Berettyó Hármás-zsilip 1-es tábláját, melynek eredményeképp a föcsatorna torkolati szakaszán mindkét ágon keresztül folyamatos vízmozgás jött létre a Hármás-Körös irányába.

Június 17-én döntés született a Hortobágy-Berettyó Mezőtúr belterületi szakasz szivattyús levegőztetésére is 4 db 300 l/s teljesítményű dízelmotoros szivattyú igénybe vételével. A felvonulást követően a levegőztetés 18-án a délelőtti órákban kezdődött meg a föcsatorna 6+900 és 7+250 fm szelvényeiben.

Emellett – a KÖR-KÖVIZIG javaslatára – az Országos Műszaki Irányító Törzs (OMIT) elrendelte a Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság (KÖTI-KÖVIZIG, Szolnok) részére, hogy a Hortobágy-Berettyóba négy, a Hármás-Körösbe pedig egy ponton tápláljanak be frissítövet, összesen mintegy 15 m³/s mennyiségben.

A vízszint csökkenését és a fokozat mérséklését követően lehetőség nyílt a Keleti föcsatornán keresztül frissítővíz bevezetésére. Július 7-től 0,4 m³/sec, július 8-tól további 1,0 m³/sec, majd a fokozat megszüntetése után július 13-tól újabb 1,0 m³/sec vízmennyiséget vezettek és vezetnek jelenleg is a Hortobágy–Berettyóba.

A fentiekkel párhuzamosan a Tiszántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (TIKTVF) folyamatos vízminőség-ellenőrzést végzett, illetve helyszíni szemléket tartott. Az ellenőrzéseken és szemléken megállapította, hogy a Hortobágy–Berettyó Bucsa-Nádudvar védelmi szakaszán tömeges halpusztulás nem volt tapasztalható, a szakaszon koncentrált szennyezőanyag bevezetésre utaló jelek nincsenek.

Az események kialakulásához hozzájárult, hogy hidrológiai év első nyolc hónapjában (2009. november-2010. június között) a lehullott csapadék mennyisége a sokéves átlagos csapadékmennyiséget meghaladó volt. Ennek is jelentős része május-június hónapban esett le. A Hortobágy és a Hortobágy-Berettyó vízrendszere Tiszavasváritól indulva befogadja a térség belvizeinek, aminek köszönhetően jelentős nagyságú bel- és külterületet mentesít. Ezzel együtt a víz minősége ilyen időszakban általában leromlik a mezőgazdasági területekről bemosódó kemikáliák és egyéb szervesanyagok következtében. A magas (harmadfokú) vízszint, valamint az egyidejű árhullámok (Tisza, Hármás-Körös) miatt frissítővíz átkormányzására nem volt lehetőség.

A halászati hatóság által elrendelt teljes halászati és horgászati tilalom a szennyezés terjedését nem gátolhatta meg, de segítette a kár következményeinek felszámolását, javította az ellenőrzés feltételeit, védte a lelassult mozgású halakat a kifogástól és megakadályozta, hogy mérgezett halak emberi fogyasztásra kerüljenek.

A kialakult helyzet kezelését a halászatra jogosultak, a vízügyi kezelők és a hatóságok összehangolt működése oldotta meg. Az árhullám elleni védekezés azonban elsőbbséget élvez a vízminőség javítással szemben. Műszaki létesítményeken keresztüli vízpótlást, illetve zsilipek megnyitását az árhullám levonulását követően lehetett alkalmazni, mert azok meg gondolatlan működtetése egy újabb esőzést követően katasztrófához (töltésszakadás és árvíz) is vezethetett volna. Az elvégezhető feladatokat (és amint lehetett, a vízpótlást) a halászatra jogosultak, a vízügyi kezelők és a hatóságok a lehető leghatékonyabban tették meg.

A Körösi Halász Szövetkezet hasznosításában lévő vízterületről 2070, a Körösvidéki Horgász Egyesületek Szövetsége által hasznosított területről 700 kg haltetem került összegyűjtésre. A halállományban keletkezett kárt a szakértők általában a ténylegesen összegyűjtött haltetem mennyiségének többszörösére teszik. Az ökológiai kár mellett jelentős mérhető és észmei veszteség várható a térség halászatában, horgászatában és horgász-idegenforgalmában is.

A tárca álláspontja szerint a havária helyzetet tehát nem üzemi eredetű szennyezés okozta, hanem a már említett, hosszabb ideje tartó ár-és belvízvédelmi helyzet, valamint a július eleji hirtelen kánikulai időjárás együttesen. A Tisza, s így a Hármas-Körös visszaduzzasztó hatása miatt a Hortobágy-Berettyó víztömege csak nagyon lassan tudott ürülni a befogadó felé. A vízminőség látványos leromlásához végül az vezetett, hogy a csapadékos időjárást követő hirtelen felmelegedés nyomán a víz hőmérséklete is megemelkedett, ami szintén kedvezett a bomlási folyamatok beindulásának. A hatóság által elvégzett vízvizsgálatok alapján rendkívül magas volt a vízben lévő szervesanyag mennyisége (V. osztályú = erősen szennyezett), viszont az oldott oxigén tartalma drasztikusan lecsökkent, az ortofoszfát tartalom pedig nagyságrendileg volt nagyobb az erősen szennyezett határértéknél.

A Körösi Halász Szövetkezet és Mezőtúr Polgármesteri Hivatala rendőrségi feljelentést tett ismeretlen tettes ellen, mivel álláspontjuk szerint a vegyszerrel fertőzött belvizet nem lett volna szabad a csatornába beemelni. A vizsgálat remélhetőleg hozzájárul a hasonló esetek jövőbeni elkerüléséhez.

Munkájához sok sikert kívánva megköszönöm, hogy érdeklődésével is segíti a munkánkat!

Budapest, 2010. július „22.”

Üdvözléssel:
Vidékfejlesztési Minisztérium
Miniszter
*
Dr. Fazekas Sándor